

Οι φορείς

- ΑΡΣΙΣ
- Δανικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (DRC – Greece)
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
- Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας - ΕΠΑΨΥ
- Κέντρο Ημέρας Βαβέλ
- Πρόγραμμα ΠΑΡΟΧΗ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ (ESTIA 2021) ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
- Chamomile Housing Project
- Emantes - International Lgbtqia+ Solidarity
- Fenix Humanitarian Legal Aid – Ψυχοκοινωνικό Τμήμα
- HIAS Greece
- International Rescue Committee (IRC)
- Intersos Hellas
- Lgbtqia+ Refugees Welcome
- Safe Place Greece
- Terre des hommes Hellas
- Velos Youth

που συμμετέχουν στην Τεχνική Ομάδα Εργασίας Αττικής για την Ψυχική Υγεία και την Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη, προσυπογράφουν τα σχόλια για την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη.

Σχόλια στην Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη

Ως προς τη μεθοδολογία διαμόρφωσης του κειμένου:

Μεθοδολογικά, το κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη που δόθηκε προς διαβούλευση απέχει αρκετά από τη μεθοδολογία που καθορίζεται από τη διεθνή επιστημονική ανάλυση και πρακτική (διερεύνηση, περιγραφή, συγκέντρωση και ανάλυση στοιχείων, παραμέτρων, απόψεων, κατάλληλες συνθήκες εξαγωγής συμπερασμάτων) για παρόμοια εγχειρήματα.

Απουσιάζουν πληροφορίες και στοιχεία που αφορούν τις ιδιότητες της ομάδας εκπόνησης της στρατηγικής, πιθανές συνεργασίες με φορείς και ειδικές υπηρεσίες που ενδεχομένως συμμετείχαν στη συγγραφή του κειμένου.

Διαπιστώνεται επίσης η απουσία πηγών, παραπομπών σε σχετικές μελέτες ή έρευνες ή βάσεις δεδομένων, συντομεύσεις, ακρωνύμια, σημειώσεων, υποσημειώσεων, παραρτήματος, πινάκων, γραφικών παραστάσεων, διαγραμμάτων, συγκριτικών στοιχείων, παράθεσης ποσοτικών δεδομένων από όπου και επιστημονικά τεκμηριωμένα προκύπτει το περιεχόμενο του κειμένου.

Παραλείπεται η παράθεση, σύνδεση και συσχέτιση με πρότερο σχέδιο εθνικής στρατηγικής για την ένταξη ως συνέχεια και ενημέρωση του αναγνώστη, αλλά και απόρροια των καταγεγραμμένων βάσει επιστημονικά τεκμηριωμένων στοιχείων. Παραλείπονται ακόμη πιθανά στοιχεία ανατροφοδότησης, σύνδεσης, επιτεύγματα, αποτελέσματα και

αποτελεσματικότητα πρότερων πρακτικών και αποφάσεων. Ακόμη και πιθανές αναγκαίες βελτιώσεις στο νέο σχέδιο που πιθανόν προέκυψαν από το προηγούμενο απουσιάζουν στο κείμενο.

Παράλληλα, παρά τις δεσμεύσεις για προστασία από την έμφυλη βία εξακολουθεί το αρσενικό γένος στο κείμενο να είναι το επικρατέστερο γένος, όταν γίνεται αναφορά σε πρόσωπα διαφορετικού κοινωνικού φύλου.

Απουσιάζουν βασικοί ορισμοί ως προς σημαντικές ορολογίες που παρατίθενται στο κείμενο, (προσδιορισμός πρόσφυγα, τι σημαίνει αποκατάσταση, ευρωπαϊκός τρόπος ζωής, τι ορίζεται ως ψυχική υγεία, ψυχική ασθένεια, PTSD).

Επιπλέον, όροι που χρησιμοποιούνται στο κείμενο, όπως “ιδρύματα” ψυχικής υγείας, έχουν προ πολλού εγκαταλειφθεί από την επιστημονική κοινότητα καθώς παραπέμπουν σε πρακτικές για ψυχικά ασθενείς που έχουν απορριφθεί διεθνώς. Η σχετική ορολογία που επικρατεί στη χώρα μας τα τελευταία τριάντα χρόνια αναφέρεται σε **μονάδες ψυχικής υγείας**.

Ως προς το θεωρητικό υπόβαθρο, τη «φιλοσοφία» και το όραμά της:

Το κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη Αιτούντων Άσυλο και Δικαιούχων χαρακτηρίζεται από εκφραστικό στίλ που προκαλεί απορίες και δυσκολία κατανόησης της «κεντρικής ιδέας» που διατρέχει το κείμενο. Επιπλέον, δεν περιλαμβάνει και δεν αναφέρει σαφές όραμα και στοχοθεσία ως προς το δυναμικό, πολυδιάστατο και πολυπαραγοντικό προσφυγικό φαινόμενο, καθώς και ως προς τους άξονες πάνω στους οποίους καθορίζεται το όραμα της υπό αναφορά στρατηγικής.

Για παράδειγμα, στην «Εισαγωγή» ο «σεβασμός των Διεθνών Συνθηκών», που για «την χώρα μας» «έχουν υπαρξιακή αξία», όρος σαφώς αδόκιμος, θα πρέπει -κατά το Σχέδιο- να συνάδει απαραίτητα με τη μη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, πράγμα που αποτελεί αντίφαση. Κι αυτό, δεδομένου ότι η τήρηση (αυτό σημαίνει σεβασμός) του Διεθνούς και Ενωσιακού Δικαίου απαιτεί από το κράτος να προβαίνει και σε δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού, όταν είναι απαραίτητο για «τον σεβασμό των Διεθνών Συνθηκών».

Πέραν όμως της μη οικονομικής επιβάρυνσης στον προϋπολογισμό, η ένταξη, κατά την Εθνική Στρατηγική στην Εισαγωγή, προϋποθέτει τη μη επιβάρυνση των τοπικών κοινωνιών, καθώς επίσης περιορισμένη διαμονή των δικαιούχων, άρα όχι μιας ένταξης σε μια νέα πατρίδα, αλλά μόνο μιας διαμονής στη «χώρα μας» (sic). Μιας διαμονής μόνον όσο διαρκούν οι «έκτακτες συνθήκες» στις «δικές τους πατρίδες» και θα τους προετοιμάσει να γυρίσουν πίσω. Συνεπώς, είναι σαφές ότι η ένταξη, που προϋποθέτει το στοιχείο μιας μονιμότητας και μιας διαδικασίας ώσμωσης προσλαμβάνεται ως μια κατάσταση αξιοπρεπούς και ταυτόχρονα περιορισμένης διαμονής, όπου η συμμετοχή σ’ αυτήν της «χώρας μας» έχει μηδενικά βάρη και δημιουργεί προσδοκίες ανάπτυξης για τον ντόπιο πληθυσμό. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, αντιπαραβάλλοντας «την χώρα μας» με τις «δικές τους πατρίδες» ακυρώνει την έννοια της ίδιας της ένταξης αφού ένταξη δεν νοείται με τέτοιου είδους διαχωρισμούς.

«Στρατηγικός στόχος είναι η προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με παράλληλη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τομείς που το Κράτος κρίνει κρίσιμους για την ελληνική

οικονομία και αύξηση του ΑΕΠ» Τόσο στο σημείο αυτό, όσο αλλού απουσιάζει η συμμετοχή των προσφύγων, αιτούντων ή αναγνωρισμένων, στον από κοινού σχεδιασμό δράσεων, προϋπόθεση της ένταξης.

«Η προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής» δύο φορές τουλάχιστον προκρίνεται ως σκοπός για τους υπό ένταξη πρόσφυγες από κοινού με την προάσπιση των δικαιωμάτων και το κράτος δικαίου, αξίες που φαίνεται να κατέχει μόνον ο ντόπιος πληθυσμός. Έτσι, ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής καθίσταται προβληματικός και επικίνδυνος όρος και θέτει βασικά ερωτήματα, όπως: 1) υπάρχει ευρωπαϊκός τρόπος ζωής, του οποίου φορέας είναι η τοπική κοινότητα για να μεταλαμπαδευτεί στους πρόσφυγες; 2) θεωρεί δεδομένο ότι η τοπική κοινότητα φέρει ίδια χαρακτηριστικά σε όλη την ελληνική επικράτεια; 3) Μήπως αυτή η εμφανής πρόταξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού υπονοεί τη μειωμένη ανοχή της τοπικής κοινωνίας απέναντι στην πολιτισμική και θρησκευτική διαφορετικότητα;

Τις θέσεις αυτές ακολουθούν σχεδιασμοί με πολλά προγράμματα κατάρτισης, εξειδίκευσης και, στην περίπτωση των εγκαταστάσεων πρώτης υποδοχής, πρόσληψης πολύ-επιστημονικών ομάδων. Αντί της κατάργησης των κλειστών κέντρων υποδοχής, που αποτελούν είδος κέντρων κράτησης και επιβαρύνουν αποδεδειγμένα την ψυχική υγεία των «υποδεχόμενων», προκρίνεται διασφάλιση παρουσίας (νέες θέσεις ή διατήρηση παλιών θέσεων) επαγγελματιών, όπως γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι για την θεραπεία των παρεπομένων της κράτησης των υπό υποδοχή προσώπων.

Δεν γίνεται άλλωστε καμία αναφορά σε μοντέλα ένταξης. Ποιο μοντέλο ένταξης ακολουθεί; Η επινόηση εξ άλλου μιας προ-ενταξιακής διαδικασίας είναι εξ αρχής προβληματική και επικίνδυνη αφού υποθέτει την απόλυτη απώλεια ενός πρότερου πολιτισμικού τρόπου ζωής ενώ δεν συνάδει με την παράλληλη πολιτική επιστροφών στις χώρες καταγωγής. Είναι δεδομένο ότι η ένταξη ξεκινά από την είσοδο του προσώπου που ζητά άσυλο στη χώρα και δεν συνδέεται βέβαια με τον οποιονδήποτε περιορισμό της ελευθερίας του.

Νέες θέσεις εργασίας για τον ντόπιο πληθυσμό στην υγεία, στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και πιστοποίηση, στην εκπροσώπηση ανηλίκων, προώθηση ευκαιριών εποχικής απασχόλησης και κίνητρα σε ιδιοκτήτες ακινήτων προβάλλονται ως μέσα για την επίτευξη της Εθνικής Στρατηγικής .

Φαίνεται πως η Εθνική Στρατηγική συντάχθηκε απευθυνόμενη σε ένα υποθετικό ακροατήριο, για το οποίο είναι σημαντικό να επωφεληθεί εργασιακά και οικονομικά από την υποδοχή του προσφυγικού πληθυσμού, ωστόσο αυτή η έμφαση σε τέτοιες ενέργειες - όπως και η διάταξη για τα προσωπικά δεδομένα «η ανάπτυξη βάσης δεδομένων για υποθέσεις κακοποίησης (μόνον) υπηκόων τρίτων χωρών στην οποία μπορεί να έχουν πρόσβαση όλες οι αρμόδιες δημόσιες Υπηρεσίες»- ενισχύουν τον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Ως προς τις επιμέρους δράσεις:

Η εν λόγω Στρατηγική απευθύνεται και αναφέρει ρητά ως επωφελούμενους μόνο τους αιτούντες άσυλο και τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Δεν υπολογίζει, δεν απευθύνεται και δεν προβλέπει δράσεις για μετανάστες, με άδεια παραμονής στη χώρα οι οποίοι αντιμετωπίζουν ακριβώς τα ίδια προβλήματα στην ένταξή τους σε θέματα εκπαίδευσης, υγείας, στέγασης κτλ.

Οι προτεινόμενες δράσεις της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη είναι φανερό ότι στην πλειονότητά τους στερούνται συγκεκριμένου και σαφούς προγραμματικού και τεχνικού σχεδιασμού που θα καταστήσει δυνατή την υλοποίηση και εφαρμογή τους. Γι' αυτό τον λόγο στεκόμαστε ιδιαίτερα αμήχανοι/ες απέναντι σε αυτές τις προτάσεις καθώς πρόκειται περισσότερο για γενικόλογες και ασαφείς ιδέες δράσεων που δεν αφογκράζονται την πραγματικότητα και λιγότερο για δράσεις για τις οποίες έχει προβλεφθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής (προσδιορισμός των δρώντων και των εμπλεκόμενων φορέων που θα τις υλοποιήσει, τρόπος εξασφάλισης της χρηματοδότησης και τρόποι αντιμετώπισης εμποδίων και προκλήσεων που έχουν ανακύψει στο παρελθόν από προσπάθειες αντίστοιχων δράσεων), όπως θα όφειλε. Σε καμία από τις προτεινόμενες δράσεις, που αναφέρονται στην εκπαίδευση και την στέγαση των προσφυγικών πληθυσμών -θεμελιακές προϋποθέσεις κοινωνικής ένταξης αλλά και ψυχικής υγείας- δεν αναγράφεται ο στρατηγικός σχεδιασμός και ο φορέας συντονισμού των εν λόγω δράσεων. Αυτή η έλλειψη καθίσταται ακόμα πιο προβληματική στις περιπτώσεις που οι προτεινόμενες δράσεις απαιτούν διατομεακές συνεργασίες και πολιτική δέσμευση υπουργείων, ενώσεων και συλλόγων και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εύλογα, προκαλούνται ερωτήματα σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης των ευρέως γνωστών χρόνιων παθογενειών αυτών των προσπαθειών συνέργειας.

Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη εγείρει ανησυχίες για την εφαρμογή και αποτελεσματικότητα των δράσεων που προτείνει σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα όπως είναι οι νέες, κλειστές «ελεγχόμενες» δομές υποδοχής και ταυτοποίησης στα 5 νησιά, τα χαρακτηριστικά και η οργάνωση των οποίων αντιτίθενται σε κάθε έννοια αλληλεπίδρασης με την τοπική κοινότητα η οποία είναι απαραίτητο συστατικό κάθε προσπάθειας για την ένταξη και τη συμπερίληψη.

Ακόμα πιο ανησυχητικές είναι, ωστόσο, κάποιες ιδέες που υπογραμμίζουν τις προτεινόμενες δράσεις. Μία από αυτές, που επικρατεί στην πλειονότητα των δράσεων, είναι η άμεση σύνδεση τόσο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης όσο της στέγασης με την απασχόληση. Ο κίνδυνος που ελλοχεύει σε μία τόσο άρρηκτη σύνδεση αυτών των θεμελιακών αγαθών είναι η υπονόμηση του δικαιώματος στη στέγαση και την εκπαίδευση ως αυτοτελή δικαιώματα και όχι υπό προϋποθέσεις, τα οποία η χώρα υποδοχής οφείλει να διασφαλίσει. Οι δράσεις αυτές είναι θεμιτές όταν έχουν προβλεφθεί ήδη σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση των πολλαπλών δομικών περιορισμών και αποκλεισμών των προσφύγων από την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη στέγαση (ποικίλα γραφειοκρατικά εμπόδια, ανυπαρξία προγράμματος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας από δημόσιο φορέα, δυσκολία εύρεσης εργασίας και στέγασης λόγω ρατσισμού και ξενοφοβίας, εργασιακή εκμετάλλευση), τους οποίους μία εθνική στρατηγική ένταξης θα όφειλε να άρει και όχι να αποσιωπά.

Τα παραπάνω αποκαλύπτουν, επίσης, την αμηχανία με την οποία η Εθνική Στρατηγική προσεγγίζει το πώς η κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα βιώνεται από τους ίδιους τους προσφυγικούς πληθυσμούς και τις πραγματικές τους ανάγκες (εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης, ασφαλής στέγαση, νόμιμη εργασία, εξειδικευμένες ιατρικές και άλλες υπηρεσίες για πληθυσμούς με ιδιαίτερες ανάγκες φροντίδας). Αναφέρονται δράσεις, όπως καλλιτεχνικές και δημιουργικές δραστηριότητες και επαγγελματικής κατάρτισης για ανθρώπους με μετατραυματικές εμπειρίες την στιγμή, που δεν έχουν εξασφαλιστεί ασφαλείς και προστατευμένοι χώροι στέγασης και επαρκείς υπηρεσίες ψυχικής υγείας για τους εν λόγω πληθυσμούς. Προτείνονται δράσεις οι οποίες έχουν πλέον εγκαταλειφθεί ως προς τη σύνδεσή τους με την ενταξιακή προοπτική και που, επιπλέον, στο παρόν πλαίσιο είναι ανέφικτες, όπως η πώληση, για παράδειγμα, ειδών χειροτεχνίας, που θα φτιάχνουν οι

ίδιοι/ες οι πρόσφυγες σε εργαστήρια χειροτεχνίας ενώ δεν έχουν διασφαλιστεί οι ίδιες οι προϋποθέσεις που τις καθιστά δυνατές. Σε τι ακριβώς καθεστώς θα λαμβάνει χώρα αυτή η αγοραπωλησία;

Επίσης, οι ποικίλες προτεινόμενες δράσεις που αφορούν στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την χαρτογράφηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων των προσφυγικών πληθυσμών και την αξιοποίησή τους στην απασχόληση αγνοούν προκλητικά τους δομικούς περιορισμούς και αποκλεισμούς αυτών των πληθυσμών από την αγορά εργασίας (αποκλεισμό αιτούντων άσυλο από την αγορά εργασίας τους πρώτους έξι μήνες, εργασιακή εκμετάλλευση, γραφειοκρατικοί περιορισμοί που οδηγούν στην εξάντληση, ξενοφοβία). Ανησυχητική είναι η έλλειψη δράσεων, που αφορούν στην ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας για την πολιτισμική και θρησκευτική διαφορετικότητα με στόχο την εξάλειψη του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Αντίθετα, ποικίλες είναι οι δράσεις εκπαίδευσης των προσφυγικών πληθυσμών για τις αξίες και την κουλτούρα της χώρας υποδοχής με στόχο την αποφυγή της “ριζοσπαστικοποίησής τους”. Αυτή η άνιση κατανομή του βάρους στις εν λόγω δράσεις υπονοεί μία αντίληψη για την ένταξη, που είναι μονομερής και όχι διαλογική, σχεσιακή και συνδιαμορφωτική.

Είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί πως οι γυναίκες, σ’ αυτή τη Στρατηγική, γίνονται αντιληπτές και αναφέρονται μόνο ως προς την ιδιότητα τους των θυμάτων έμφυλης βίας, εμπορίας κλπ) ή ως προς το ρόλο τους μέσα στη κοινότητα. Απουσιάζει οποιαδήποτε πρόβλεψη που να την εκλαμβάνει ως ίση στο δικαίωμά της να αιτείται εργασία, και να λαμβάνει υποστήριξη για να το κάνει, με δράσεις που θα την βοηθούν να άρει τα εμπόδια που λειτουργούν υπονομευτικά στην προσπάθειά της να εργαστεί π.χ. η άνιση κατανομή ευθυνών στην ανατροφή των παιδιών (φύλαξη παιδιών) και στο νοικοκυριό, ή η αποσόβηση των αντιδράσεων του περιβάλλοντός της στην πρόθεσή της να εργαστεί (λόγω πολιτισμικών διαφορών) κ.ά.

Τέλος, οι προτεινόμενες δράσεις που αφορούν άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες φροντίδας και συγκεκριμένα εκείνα που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας είναι επίσης ανεπαρκείς και μοιάζει να μην έχουν λάβει υπόψη τους σημαντικές διαστάσεις της βιωμένης πραγματικότητας τόσο των προσφυγικών πληθυσμών όσο και των επαγγελματιών στο πεδίο. Αναφέρεται η κατάρτιση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας και διερμηνέων σε κέντρα αποκατάστασης και δομές ψυχικής υγείας ενώ δεν έχει διασφαλιστεί καν η ύπαρξη αυτών των κέντρων αποκατάστασης (προοπτική η οποία βρίσκει αντίθετη τη συγκεκριμένη ΜΗΡSS TWG, όπως διαπιστώνεται και στα σχετικά κείμενα που έχει ήδη αποστείλει στα αρμόδια υπουργεία) ούτε η εκπαίδευση του προσωπικού των ήδη υφιστάμενων δομών ψυχικής υγείας και η στελέχωσή τους με διερμηνείς. Η αναφορά στην κλινική διαγνωστική κατηγορία του PTSD είναι θεμιτή αλλά ο χαρακτηρισμός της ως επικρατούσα κλινική κατηγορία σε εκτοπισμένους πληθυσμούς είναι περιοριστικός και ενέχει τον κίνδυνο να αποκλείσει άτομα με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας που δεν εμπίπτουν σε αυτή την διαγνωστική κατηγορία. Τέλος, είναι κοινός τόπος, ότι η αποτελεσματική έκβαση οποιασδήποτε θεραπείας ή αποκατάστασης προϋποθέτει σε κάθε περίπτωση τη διασφάλιση των θεμελιακών αναγκών για μία βιώσιμη ζωή, όπως είναι η τροφή, η ασφαλής στέγαση και το συνολικότερο αίσθημα ασφάλειας, προϋποθέσεις για τις οποίες δεν υπάρχει, δυστυχώς, καμία σαφής πρόβλεψη από την παρούσα εθνική στρατηγική για την ένταξη.

Ακόμα και αν δει κανείς αποκομμένα επιμέρους ενέργειες, που φαίνεται να έχουν προβλεφθεί για τους πρόσφυγες, το όλον εγχείρημα φαίνεται δυστυχώς να στερείται σχεδίου και στρατηγικής ένταξης ή να είναι ένα ακριβές σχέδιο στρατηγικής προσπορισμού

ωφελειών για συγκεκριμένες κατηγορίες γηγενούς πληθυσμού αναπτύσσοντας ακόμα περισσότερο, αυτό που θέλει το Σχέδιο, υποτίθεται, να αποφύγει: την ξενοφοβία, τις διακρίσεις, τη βία και τη ριζοσπαστικοποίηση.

Προτάσεις

Βάσει όσων προαναφέρθηκαν, η Ομάδα Εργασίας Αττικής για την Ψυχική Υγεία και την Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη προτείνει την αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη πάνω σε άξονες που θα αναφερθούν συνοπτικά.

Η διαδικασία καθαυτή της σύνταξης μίας τέτοιας στρατηγικής, σύμφωνα με κοινά αποδεκτές καλές πρακτικές, οφείλει να περιλαμβάνει τη φωνή και εμπειρία των πληθυσμών που αφορά. Σύλλογοι και οργανωμένες κοινότητες προσφύγων έχουν εκτενή και ενημερωμένη εμπειρία από τις διαδικασίες ένταξης, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί με την αποφυγή επανάληψης άστοχων παρεμβάσεων και δράσεων, τη συμπερίληψη λιγότερο ορατών ομάδων προσφύγων (π.χ. ΛΟΑΤΚΙ, άτομα με ψυχικές διαταραχές), αλλά και με πολλούς ακόμα τρόπους.

Η διαδικασία ένταξης δεν μπορεί παρά να είναι ταυτόχρονα διαδικασία συνδιαμόρφωσης, με την απαραίτητη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών με μακρόχρονη εμπειρία στον σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων ένταξης. Οι φορείς αυτοί έχουν συλλέξει στοιχεία, εμπειρικά τεκμηριωμένες πρακτικές και έχουν παραθέσει συστάσεις⁴, οι οποίες δεν αντανakλώνται στο κείμενο και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν. Πολλοί φορείς διαθέτουν προγράμματα με τεχνογνωσία και διακριτή έμφαση στην εκπαίδευση, την εργασία, την αποκατάσταση και την ψυχική υγεία, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να συμβάλλουν με σαφείς, στοχοθετημένες παρεμβάσεις, τις οποίες θα επεκτείνουν με τη συμβολή του Υπουργείου και των τοπικών αρχών.

Προτείνεται, επιπλέον, ο σχεδιασμός δράσεων στο κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής να είναι διαμορφωμένος σύμφωνα με τα στάδια ένταξης, προκειμένου να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές συνθήκες που βιώνει ο προσφυγικός πληθυσμός στο στάδιο υποδοχής-ταυτοποίησης, στο στάδιο αναγνώρισης και μετεγκατάστασης. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διαφαίνεται και τεκμηριώνεται επιστημονικά και προγραμματικά η συνοχή μεταξύ των τομεακών δράσεων, για παράδειγμα ανάμεσα στις δράσεις που αφορούν την εκπαίδευση και την εργασία ή τη στέγαση και την ψυχική υγεία.

Αναγνωρίζοντας ότι οι δράσεις δε λαμβάνουν χώρα σε ένα κοινωνικό-πολιτικό κενό, θεωρούμε ότι η κοινωνική και πολιτισμική συνύπαρξη δεν ξεκινά ούτε εξαντλείται σε μαθήματα περί πολιτισμών, αλλά αμοιβαία, πολιτική δέσμευση των κοινοτήτων για πρόληψη και περιορισμό της ριζοσπαστικοποίησης. Αν μη τι άλλο, τα τελευταία χρόνια οι κοινότητες υποδοχής εκδηλώνουν ξενοφοβικές πρακτικές αποκλεισμού και βίας σε αυξανόμενο βαθμό. Αυτό δεν φαίνεται να επισημαίνεται πουθενά στο κείμενο, ενώ αντιθέτως οι τοπικές κοινότητες και υπηρεσίες εμφανίζονται ως έτοιμες και καθόλα δεκτικές σε οποιαδήποτε σχετική αλλαγή. Προτείνεται για οποιαδήποτε τέτοια δράση να συμβάλλουν οι τοπικές κοινότητες και αρχές.

Η έλλειψη συνδιαμόρφωσης αντανakλάται και από τον ίδιο περιορισμό χρόνου της διαβούλευσης, ενώ για ένα τόσο περίπλοκο ζήτημα θα χρειαζόταν περισσότερος χρόνος.

Κλείνοντας, υπενθυμίζουμε κι αναρωτιόμαστε για την ανάγκη επίλυσης πρότερων σταδίων ένταξης (π.χ. γραφειοκρατικά εμπόδια στην έκδοση κοινωνικής, φορολογικής ασφάλισης,

τραπεζικού λογαριασμού), τα οποία παραλείπονται και αγνοούν την πραγματικότητα που βιώνουν καθημερινά οι πρόσφυγες.

- 1 - ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ, ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (17/03/2021)
- Priebe S, Giacco D, El-Nagib R. Public health aspects of mental health among migrants and refugees: a review of the evidence on mental health care for refugees, asylum seekers and irregular migrants in the WHO European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2016 (Health Evidence Network (HEN) Synthesis Report 47).
 - The time is now: A plan to realise the potential of refugees in Greece An analysis of the benefits of integration support from the reception stage. International Rescue Committee Hellas | September 2020